

Μακεδονία: από το μακεδονικό βασίλειο στο imperium Romanum: το χρονικό της μετάβασης

Η περίοδος που μεσολαβεί από την πτώση του μακεδονικού βασιλείου ως την πρώιμη αυτοκρατορική περίοδο (167-31 π.Χ.) παρουσιάζει εμμονές στην παράδοση αλλά και ρήξεις στις επιμέρους εκφάνσεις της πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής ζωής. Η απομάκρυνση από το παρελθόν είναι εμφανής στον τομέα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής καθώς και σ'αυτόν της εγχρήματης οικονομίας με την διακοπή της νομισματικής παραγωγής (μακεδονικές πόλεις, βασίλειο, και διοικητικο-οικονομικές ενότητες). Μικρότερες αλλαγές διαπιστώνονται και στον χώρο της λατρείας, με την υποβάθμιση παλαιών λατρειών και την ανάδειξη ρωμαϊκών (Θεά Ρώμη, Ρωμαίοι ευεργέτες) ή και ανατολικών (αιγύπτιοι θεοί). Στον τομέα της καλλιτεχνικής παραγωγής (κεραμική, γλυπτική και αρχιτεκτονική) παρατηρείται μιά συνέχεια όσον αφορά την επιλογή των θεμάτων και την τεχνοτροπία, ωστόσο από τα μέσα του 1^{ου} αι. π.Χ. διαπιστώνεται μιά τάση σταδιακής προσαρμογής ελληνιστικών τεχνοτροπικών θεμάτων σε ρωμαϊκού τύπου μνημεία (Λητή, Βέροια και Θεσσαλονίκη), γεγονός που καταφαίνεται και από την χρήση, κατά περίπτωση, και δίγλωσσων επιγραφών. Από τον 1^ο αι. μ.Χ., η επιβίωση παραδοσιακών προτύπων υποχωρεί καθώς πολλαπλασιάζονται οι νεωτερισμοί στον καλλιτεχνικό χώρο, ειδικότερα στον τομέα της αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας αλλά και στην γλυπτική ταφική τέχνη, με την χρήση ρωμαϊκής έμπνευσης μνημείων (βωμοί, σαρκοφάγοι) αλλά και αναγλύφων με εικονιστικές κεφαλές και μετωπικές προτομές κατά το πρότυπον των ταφικών μνημείων των απελευθέρων στην Ρώμη. Ανάλογη είναι και η εικόνα που παρουσιάζουν τα επιτάφια κείμενα, λιτά στην αρχή της περιόδου κατά τα ελληνιστικά πρότυπα και περισσότερο αναπτυγμένα από τον 1^ο αι. μ.Χ., κατά τα ρωμαϊκά ειωθότα. Εν κατακλείδι η μετάβαση από την ελληνιστική παράδοση στην ρωμαϊκή κοινή των Επαρχιών συντελείται στην Επαρχία της Μακεδονίας με ενδιάμεσα στάδια προσαρμογής -περίπου δύο αιώνων- των νέων δεδομένων πάνω στον προϋπάρχοντα ελληνιστικό καμβά.

Α.Δ. Ριζάκης, Ι. Τουράτσογλου